

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem Kolozsvár
1.2 Kar	Történelem és Filozófia
1.3 Intézet	Magyar Történeti Intézet
1.4 Szakterület	Történelem
1.5 Képzési szint	alap (BA)
1.6 Szak / Képesítés	Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Tanulmányok

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Bevezetés a geopolitikába HLM 4601						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	Dr. Lönhárt Tamás egyetemi adjunktus						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. Lönhárt Tamás egyetemi adjunktus						
2.4 Tanulmányi év	III	2.5 Félév	6	2.6. Értékelés módja	E	2.7 Tantárgy típusa	DF

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	3	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	1
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	148	melyből: 3.5 előadás	24	3.6 szeminárium/labor	12
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					48
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					72
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portofóliók, referátumok, esszék kidolgozása					12
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					12
Vizsgák					4
Más tevékenységek:					
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	144				
3.8 A félév össz-óraszama	36 fiz./148 konv.				
3.9 Kreditszám	5				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	•
4.2 Kompetenciabeli	•

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	A kurzus során szükség van – egyes dokumentumok, statisztikák, modellek, térképek digitalizált változatainak láthatóvá tételéhez – számítógépre és projektorra (digitális).
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	A szemináriumok során szükség van – egyes dokumentumok, statisztikák, modellek, térképek digitalizált változatainak láthatóvá tételéhez – számítógépre és projektorra (digitális).

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	• A doméniumnak megfelelő specifikus fogalmak elsajátítása és használata • A társadalomtudományok kutatási eszközeinek az alkalmazása • Saját kutatási projekt megtervezésének és végrehajtásának képessége • Adatgyűjtési képesség • Elemzési képesség
Transzverzális kompetenciák	• Kritikai gondolkodás kialakítása • Beszédkészség kifejlesztése • Közösségben végzett munka összehangolása • Elemző- és szintetizáló készség • Számítógéphasználat

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	• A jelen kurzus alapvető geopolitikai fogalmakkal, a geopolitikai iskolák sajátos paradigmáival, geostratégiai projekciók elemzésének módszerével ismerteti meg hallgatóinkat. • Mindenek előtt tisztázzuk a geopolitika, a történeti földrajz és a geopolitika közötti ontológiai és episztemológiai különbségeket, valamint a geopolitika és geostratégia komplex viszonyát, majd a német, angolszász, orosz és francia geopolitikai iskolák megismertetésére térünk át.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	• Az álla, a határok, a tér és a térség fogalmainak sajátos értelmezései a klasszikus német geopolitika tükrében megvilágítva a kritikai értelmezés lehetőségét nyújtja a kurzust és szemináriumokat hallgatóknak, résztvevőknek - Rudolf Kjellen, Friedrich Ratzel, Karl Haushoffer munkássága alapján. • A geostratégiai angolszász projekciók geopolitikai alapjait vizsgáljuk a továbbiakban. Olyan fogalmakat tisztázunk, mint a World Island, Heartland, Inner Crescent, Outer Crescent, Rimland, stb. A legfőbb mesterek műveit rövid referátumokat követő részletes viták során elemezzük – külön megemlítem Alfred T. Mahan, Halford J. Mackinder, N.J. Spykman, S.B. Cohen műveit. A XX. század második felében a légierő, majd a rakétarendszerek felülről látszottak a geopolitikai gondolkodást, de mi sem lett volna elhamarkodottab – ahogy azt Alexander P. de Seversky, S.P. Cohen, Zbigniew Brzezinski, Immanuel Wallerstein művei is tükrözik. Az új geostratégiai projekciók mai napig érvényes értelmezési keretét nyújtják a jelenkori nemzetközi kapcsolatoknak, amint azt Zbigniew Brzezinski,

	Samuel P. Huntington, Oleg Serebrian művei is mutatják. - A francia geopolitikai iskola sajátos nyelvezete, fogalmi köre Vidal de la Blache, Emmanuel de Martonne, Raymond Aron munkái által elevenednek meg. A mikorogeopolitika, választási geopolitika, városi térségek geopolitikai értelmezése, de akár a Harmadik Világ és az Észak-Dél ellentétek ezáltal nyernek értelmet, ezekre a kérdésekre a „kritikai geopolitika” francia iskolája adhat betekintést. - A kelet-közép-európai térség geopolitikai értelmezése és újraértelmezése a XX. században több olyan tervet ihletett, amelyek ismerete a nemzetközi kapcsolatok és krízisek, hatalmi viszonyok tisztázását segíti elő. A Mitteleuropa terv, a francia szövetség, az olasz Közép-Európa, a Kis-Antant, a Balkáni Szövetség, a szovjet blokk, valamint a CEFTA fontos és ismerete elengedhetetlen. - A tantárgy utolsó része a hidegháború utáni nemzetközi rendszer legújabb geopolitikai értelmezéseit veszi át: S. P. Huntington, Zbigniew Brzezinski, Immanuel Wallerstein, Francis Fukuyama.
--	---

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezető: alapfogalmak, geopolitikai paradigmák, klasszikus iskolák.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés.	-Kulcsszavak: geopolitika, geostratégia, tér, terület, térség, határ, hegemonia, nemzetállam, szuverenitás, függetlenség, imperializmus, kolonializmus, transznacionális, globális, regionális, szubszidiaritás, integráció, posztkolonializmus, tiermondizmus, Harmadik Világ, Észak-Dél.
2. „Geopolitik”: A német geopolitikai iskola.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: szerves, tér, terület, térség, élettér, Machstaat, Raum, Lage, Lebensraum.
3. Az angolszász geopolitikai iskola: a geostratégiai elemzések.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: Inner Crescent, Outer Crescent, World Sea, World Island, Rimland, Heartland, Commonwealth, centrum, periféria, tengeri hatalom, strukturális hatalom, hegemonia, egyensúly, polaritás.
4. Az amerikai geostratégiai gondolkodás.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: containment, rollback, deterrence, detente, massive retaliation, proxy war, hidegháború, globális aktor.
5. „Geopolitique”: A francia geopolitikai iskola.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: politikai földrajz, határok, biztonság francia szövetség, keleti Locarno, Maghreb, mandátum, Kis-Antant, periféria, sem háború, sem béke, force de frappe

6. Szuverén államiság, nemzetállam, teritorialitás, határok kérdése.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: állam, szuverenitás, nemzeti elv, nemzet állam, föderáció, konföderáció, szubszidiaritás, határon átívelő, devolúció.
7. Imperializmus, posztkolonializmus, Harmadik Világ.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: imperializmus, hegemonia, gyarmat, dominium, Commonwealth, emancipáció, Bandung, Harmadik Világ, technológia transzfer, demográfiai robbanás, migráció, fejlődésben lévő államok, rough states, szuverén adósság.
8. A globalizáció geopolitikai értelmezései.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: mondializáció, globalizáció, kultúra, civilizáció, világpiac, interdependencia, periféria, félperiféria, world politics, global agenda.
9. A hidegháború geopolitikája.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: proxy wars, félperiféria, centrum, Heartland, stratégiai elrettentés, force de frappe, detente, massive retaliation, roll back, containment, ABM, SALT I és II, szovjet blokk, out of area security concept.
10. A gazdasági ciklusok elmélete és a geopolitika	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: nemzetközi rendszer, interdependencia, kihelyezés, spill over, integráció, energia politika, világrend, monetáris politikák, poszt-szovjet térség.
11. Mitteleuropától - Közép-Európáig.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés,	-Kulcsszavak: Raum, Lage, Mitteleuropa, hinterland, Lebensraum, Holocaust, szovjet zóna, szatellit-rendszer, KGST, Varsói Szerződés Szervezete, Valev-terv, biztonsági zóna, Helsinki szelleme, EBESZ, CEFTA, integráció, csatlakozás, EU tagság, NATO.
12. Civilizációs paradigma és Pax Americana között: amerikai geostratégiai értelmezések a hidegháború utáni világról.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	-Kulcsszavak: NSC 98, NATO, out of area security concept, ABMS, intelligence, Balkán, jugoszlavizáció, boszniai háború, Koszovo, 2001.09.11, intervenció, iszlám fundamentalizmus, rogue states, Észak-Korea és Irán, atomfenyegetettség, BRICS.
8.2 Szemináriumok	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezető: alapfogalmak, geopolitikai paradigmák, klasszikus iskolák.	Problematisztálás, szemléltetés, vita.	-Kulcsszavak: geopolitika, geostratégia, tér, terület, térség, határ, hegemonia, nemzetállam, szuverenitás, függetlenség, imperializmus, kolonializmus, transznacionalális, globális,

		regionális, szubszidiaritás, integráció, posztkolonializmus, tiermondizmus, Harmadik Világ, Észak-Dél.
2. „Geopolitik”: A német geopolitikai iskola.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	-Referátumtémák: 1. A német geopolitikai iskola alaptézisei államról, szuverenitásról, határokról, nemzetről – Rudolf Kjellen, Friedrich Ratzel. 2. Haushoffer és az új német geopolitikai tervek az 1930-as években.
3. Az angolszász geopolitikai iskola: a geostratégiai elemzések.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	-Referátumtémák: 1. Mackinder, Mahan és a geostratégiai gondolkodás angolszász iskolája. 2. Spykman és az új amerikai geostratégia.
4. Az amerikai geostratégiai gondolkodás.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	-Referátumtémák: 1. Az elszigetelés elmélete és George F. Kennan. 2. Alexander de Seversky és a bipoláris világ. 3. Az 1960/70-es évek új szemlélete – geopolitikai és geostratégiai övezetek, proxy wars.
5. „Geopolitique”: A francia geopolitikai iskola.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	- Referátumtémák: 1. A francia szövetségi politika a versaillesi békerend fenntartása érdekében. 2. Ancel és a határmenti régiók szerepe. 3. Raymond Aron és a stratégiai fegyverek hatása a francia geopolitikára. 4. Yves Lacoste és a kritikai geopolitika.
6. Szuverén államiság, nemzetállam, teritorialitás, határok kérdése.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	- Referátumtémák: 1. A határok kérdése a szuverén nemzetállamok korában. 2. Nemzetállam és globalizáció.
7. Imperializmus, posztkolonializmus, Harmadik Világ.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	- Referátumok: 1. Gyarmati rendszerek: modellek, infrastruktúra és technológia transzfer, dekoncentráció, multi-level government. 2. British Commonwealth: egy sajátos modell vitája. 3. Centrum-periféria viszonyok a harmadik világban. 4. Demográfiai trendek és geopolitikai valóságok.
8. A globalizáció geopolitikai értelmezései.	Problematizálás, szemléltetés,	-Referátumok: 1. Globalizáció: geopolitikai értelmezések Immanuel

	vita.	Wallerstein műveiben. 2. Az Amerikai Egyesült Államok biztonságpolitikája a globalizáció korszakában.
9. A hidegháború geopolitikája.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	-Referátumok: 1. Az 1956-os ikerválság geopolitikai elemei. 2. A kubai válság és geostratégiai következményei. 3. Az arab-izraeli konfliktus geopolitikai következményei.
10. A gazdasági ciklusok elmélete és a geopolitika	Problematizálás, szemléltetés, vita.	-Referátumtémák: 1. Ciklikus válságok és hatalmi átrendeződések – az olajválság hatásai. 2. A szovjet zóna gazdasági egységének kérdése és összeomlása.
11. Mitteleurópától - Közép-Európáig.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	-Referátumtémák: 1. Mitteleuropa: Friedrich Naumann és a német geopolitikai tervek az első világháború idején. 2. A Harmadik Birodalom és a Neue Europa terve. 3. Szovjet zóna: a szatellit-rendszer és válságai. 4. CEFTA – az EU tagság előtti alternatív konstrukció vagy valami más?
12. Civilizációs paradigma és Pax Americana között: amerikai geostratégiai értelmezések a hidegháború utáni világról.	Problematizálás, szemléltetés, vita.	- Referátumtémák: 1. A civilizációs paradigma és Huntington művére adott válaszok. 2. Az amerikai geostratégia Brzezinski szerint. 3. Az ENSZ és a béketeremtés pro-aktív doktrínája.

Könyvészet:

A. Kötelező könyvészet:

1. Peter J. Taylor, Colin Flint: ***Political Geography. World Economy, Nation-state and Locality***, Fourth Edition, Prentice Hall, 2000. (Biblioteca Fundației Pentru o Societate Deschisă, parțial copie xerox în Caietul de seminar aflat la Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
2. Immanuel Wallerstein, ***Geopolitics and Geoculture. Essays on the changing world-system***, Cambridge University Press, 1991. (Biblioteca Fundației Pentru o Societate Deschisă)
3. Geoffrey Parker, ***Western Geopolitical Thought in the Twentieth Century***, Croom Helm Ltd., London, Sydney, 1985. (Copie de xerox în Caietul de seminar, aflat la Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)

4. Molnár Gusztáv , Kende György (ed.), **Geopolitikai szöveggyűjtemény**, Budapest, 1996. (BCU)
5. Zbigniew Brzezinski, **Marea tablă de șah. Supremația americană și imperativele sale geostrategice**, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000. (BCU, Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
6. Samuel P. Huntington, **A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása**, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1998. (BCU)

B. Választható könyvészet:

1. John Agnew, **Geopolitics. Re- visioning World Politics**, Routledge, London and New York, 1994. (Biblioteca Fundației Pentru o Societate Deschisă)
2. Voicu Bodocan, **Geografie politică**, Cluj-Napoca, 1997. (BCU)
3. Liviu Țirău, **Curs de geopolitică**, UBB, Cluj-Napoca, 2002. (BCU)
4. R. A. Butlin, R. A. Dodgshon, **An Historical Geography of Europe**, Clarendon Press, Oxford, 1998. (Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
5. Pritz Pál, **Pax Germanica. Német elképzelések Európa jövőjéről a második világháborúban**, Osiris Könyvkiadó, Budapest, 1999. (Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
6. Bán D. András (ed.), **Pax Britannica. Brit külügyi iratok a második világháború utáni Kelet-Közép-Európáról, 1942-1943**, Osiris Kiadó, Budapest, 1996. (Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
7. Oleg Serebrian, **Va exploda Estul? Geopolitica spațiului pontic**, Dacia, Cluj, 1998. (BCU)
8. Mahmood Mamdani, **Good Muslim, Bad Muslim. America, the Cold War, and the Roots of Terror**, Pantheon Books, New York, 2004. (Biblioteca PATRIR)
9. Pándi Lajos (ed.), **Köztes-Európa 1763-1993 (Térképgyűjtemény)**, Osiris-Századvég, Budapest, 1995. (Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
10. James E. Dougherty, Robert L. Pfaltzgraff Jr., **Contending Theories of International Relations. A Comprehensive Survey**, Harper Collins Publishers, 1990. (Biblioteca Fundației Pentru o Societate Deschisă, xerox al paginilor indicate pentru studenți în Caietul de seminar aflat la Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie)
11. Ionel Nicu Sava, **Școala geopolitică germană. Teorii și paradigme clasice**, Editura Info-Team, București, 1997. (Biblioteca Facultății de Istorie și Filosofie).

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A tantárgy eleget tesz a következő elvárásoknak:

- A Felsőoktatási Szakosodások Nemzeti Besorolása (<http://www.rncis.ro>)
- A Romániai Foglalkozási Besorolás (<http://www.mmuncii.ro/>)

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Írásbeli vizsga formájában a hallgatóknak be kell számolniuk a kurzus alatt elsajátított tárgyi, fogalmi ismereteikről.	Írásbeli vizsga	60%
10.5 Szeminárium	A hallgatóknak aktívan kell résztvenni a szemináriumokon, 2 referátumot bemutatva, s minimum 75%-án résztvéve e tárgyból tartott szemináriumoknak. A referátumok egyenként min. 5- max. 8 oldalas, írott, könyvészet kötelező feltüntetésével elkészített beadandó dolgozat, mely a végső jegy 20%-t jelenti.	2 referátum bemutatása és megvédése.	20%
	Az alapfogalmak jó ismerete és használata. Ha a hiányzások elérik a szemináriumok 25%-t, vagy a referátumok nem érik el a követelmények minőségi szintjét, félévi dolgozat írásban való beadására köteles a hallgató – melyet legkésőbb az írásbeli vizsga előtti napig le kell adni a tanárnak.	Fogalamak helyes használata, formai követelmények teljesítése	20%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
• Szemináriumok minimum 75% aktív jelenlét. • Átmenő jegy (5) elérése minden felmérési kategóriánál.			

Kitöltés dátuma

2015. 05.12

Előadás felelőse

Lect. Dr. Lönhárt Tamás

Szeminárium felelőse

Lect. Dr. Lönhárt Tamás

Az intézeti jóváhagyás dátuma

2015. 05.15

Intézetigazgató

Prof. Dr. Pál Judit